

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU**

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 21 lipca 2008r.

RPZ- 61/17/08/AR

DECYZJA nr RPZ 26/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134 poz. 939), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu **postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów**, wszczętego z urzędu przeciwko Marii Baraniak prowadzącej Prywatne Przedszkole „Piraciki” w Suchym Lesie w związku ze stosowaniem we wzorcu umowy o nazwie: „umowa”, postanowienia o treści:

1. Przy nieterminowym opłaceniu chesnego dolicza się 5,- PLN za każdy dzień zwłoki (**§ 4 umowy**)

w wyniku którego uprawdopodobniono, iż ww. Przedsiębiorca stosuje praktykę, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej ustawy, w związku ze zobowiązaniem się Przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści kwestionowanych postanowień umownych, nakłada się na **Marię Baraniak prowadzącą Prywatne Przedszkole „Piraciki” w Suchym Lesie** obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez:

- a) zmianę umów istniejących w obrocie prawnym, w terminie 2 tygodni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji
- b) zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym zobowiązaniem i wzorcem umowy, załączonym do pisma Przedsiębiorcy z dnia 21 kwietnia 2008r, a podtrzymanym w dniu 23 maja 2008r.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **nakłada się na Marię Baraniak prowadzącą Prywatne Przedszkole „Piraciki” w Suchym Lesie** obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji zobowiązań nałożonych w punkcie I decyzji oraz przedłożenia potwierdzonych kopii umów zawartych zgodnie z postanowieniami ww. wzorca umowy, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatura w Poznaniu wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez przedszkola niepubliczne działające na terenie województwa wielkopolskiego, pod kątem zgodności ich treści z przepisami art. 385¹- 385³ Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W ramach postępowania wyjaśniającego dokonano m.in. analizy wzorca umowy o nazwie: „umowa” oraz Statutu Prywatnego Przedszkola „Piraciki” w Suchym Lesie, prowadzonego przez Marię Baraniak (dalej: Przedsiębiorca). Kontrola ww. wzorców wykazała, że zawarto w nich postanowienie, które może naruszać zbiorowe interesy konsumentów, w związku z czym uzasadnione jest postawienie Przedsiębiorcy zarzutu stosowania postanowień umownych uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2008r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes Urzędu) wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Marię Baraniak prowadzącą Prywatne Przedszkole „Piraciki” w Suchym Lesie, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu umowy o nazwie: „umowa” postanowienia o treści:

1. Przy nieterminowym opłaceniu czesnego dolicza się 5,- PLN za każdy dzień zwłoki (§ 4 umowy)

Przedsiębiorca, pismem z dnia 21 kwietnia 2008r. wyjaśnił, że (...) *w/w zapis był niestosowany w praktyce. Nigdy tytułem opóźnienia w płaceniu czesnego tego typu opłata nie była od Rodziców pobierana (...)*

Przedsiębiorca podkreślił jednocześnie, że wyeliminował z obrotu prawnego wskazane niedozwolone postanowienie umowne poprzez wprowadzenie stosownych aneksów do obowiązujących dotychczas umów, a nowe umowy będą zawierane zgodnie z nowo opracowanym wzorcem.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Przedsiębiorca Maria Baraniak została wpisana do ewidencji placówek prowadzących działalność oświatową w formach szkolnych w zakresie przedszkoli jako prowadząca Prywatne Przedszkole „Piraciki” w Suchym Lesie przez Wójta Gminy Suchy Las w dniu 20 marca 2000r.

Zasady działania Prywatnego Przedszkola „Piraciki” zostały określone w opracowanym przez Przedsiębiorcę Statucie Przedszkola, w którym zamieszczono m.in. postanowienia regulujące wzajemne prawa i obowiązki prowadzącego Przedszkole, pracowników i konsumentów korzystających z usług Przedszkola.

W ramach prowadzonej działalności Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy świadczenia usług w zakresie wychowania przedszkolnego.

W niniejszym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu zakwestionował przytoczone powyżej postanowienie § 4 wzorca umowy, uznając je za tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczone zostały postanowienia o następującej treści:

Poz. 1016. *W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 listopada 2006r. sygn. akt XVII Amc 135/05).*

Poz. 791. *W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 38/05).*

Przedsiębiorca przedłożył nowy wzorec umowy o nazwie: „umowa”, z którego postanowienie § 4 umowy, o treści wskazanej w pkt I. 1 sentencji decyzji został zmieniony i otrzymał brzmienie : (...) nieopłacenie czesnego w/w terminie powoduje naliczenie odsetek ustawowych (...) [§ 5 nowego wzorca umowy].

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Powołany wyżej przepis ustawy zawiera w pkt 1-3 przykładowe wyliczenie praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten nawiązuje do stosowania klauzul wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji oraz szeroko ujmowanego prawa konsumenta do informacji.

„Zbiorowe interesy konsumentów” to prawa nieograniczonej liczby konsumentów, nie stanowią przy tym sumy indywidualnych interesów dającej się określić, nawet licznej grupy konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza zatem, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

W uchwale 7 sędziów z dnia 13 lipca 2006r. sygn. III SZP 3/2006, Sąd Najwyższy uznał, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹ jest stosowanie identycznej klauzuli jak wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonoego wpisaniem danej klauzuli do rejestru (...). Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia*

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

pozwole stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru.

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

W prowadzonym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu zakwestionował praktykę Przedsiębiorcy polegającą na stosowaniu w obrocie konsumenckim wzorców umowy, w których zawarte zostało postanowienie o treści tożsamej z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Zarzut stosowania niedozwolonych postanowień umownych postawiony Przedsiębiorcy w prowadzonym postępowaniu objął postanowienie § 4 umowy który nakłada na konsumenta obowiązek zapłaty określonej ryczałtowo kwoty w wysokości 5,00 zł za każdy dzień zwłoki w płatności. W ocenie Prezesa Urzędu, pomimo bezpośredniego wskazania, że kwota ta jest „zryczałtowaną karą” za zwłokę konsumenta nie można przypisać jej charakteru kary umownej. Przepis art. 483 § 1 Kodeksu cywilnego, będący podstawą do zastosowania kary umownej przewiduje bowiem jej zastrzeżenie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Z tego też względu „zryczałtowana kara za każdy dzień zwłoki”, zdaniem Prezesa Urzędu, w istocie stanowi odsetki za zwłokę konsumenta w wykonaniu zobowiązania pieniężnego. W ocenie Prezesa Urzędu, ryczałtowe określenie odsetek jest oderwane od konkretnej kwoty zadłużenia konsumenta. Wywołuje zastrzeżenia zwłaszcza w przypadku zwłoki w zapłacie czesnego, które ma charakter świadczenia okresowego. Konsument może więc pozostawać w zwłoce z zapłatą za jeden tylko okres płatności czesnego, a zgodnie z kwestionowanym zapisem, obciążony zostanie ryczałtowo określoną kwotą odsetek, w wysokości 5,00 zł dziennie. Tak obliczone odsetki są ponadto znacznie wyższe od obowiązującej stawki odsetek ustawowych.

Zdaniem Prezesa Urzędu przytoczone postanowienie jest tożsame z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi w pozycjach: 791 i 1016 rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

SOKiK wyrokiem z dnia 21 listopada 2006r. sygn. akt XVII Amc 135/05 uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty* (pozycja 1016 rejestru).

Podobne postanowienie uznano za niedozwolone wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 38/05: *W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki* (pozycja 791 rejestru). W uzasadnieniu tego wyroku podkreślono, że zgodnie z art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego niedozwolone są postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki charakter mają zdaniem Sądu postanowienia ustalające odsetki w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki, które są rażąco wygórowane.

W ocenie Prezesa Urzędu w/w stanowisko jest uzasadnione także w odniesieniu do kwestionowanego postanowienia skoro obciąża konsumenta odsetkami w wysokości 5,00 zł za

każdy dzień zwłoki, a więc ustalonymi na poziomie znacznie wyższym, niż wskazany w przytoczonych klauzulach niedozwolonych.

Analiza porównawcza zakwestionowanego postanowienia wzorca umowy oraz przedstawionych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wskazuje, że kwestionowane postanowienie wyczerpuje przesłanki postanowień uznanych za niedozwolone. Zakwestionowany zapis umowy nie ma wprawdzie identycznego brzmienia, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia jego treści prowadzi do wniosku, że mieści się on w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Skutkuje to uznaniem, że wykazana została bezprawność działania Przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Do stwierdzenia stosowania przedmiotowych praktyk niezbędne jest ponadto wykazanie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczyło tzw. zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować - potencjalnych klientów Przedsiębiorcy. Niezgodnym z prawem działaniem Przedsiębiorcy mogła bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszystkie osoby zawierające z nim umowy świadczenia usług w zakresie wychowania przedszkolnego.

Pismem z dnia 23 maja 2008r. Przedsiębiorca zobowiązał się do zawierania umów świadczenia usług w zakresie wychowania przedszkolnego w oparciu o nowo opracowany wzorec umowy, z którego kwestionowane postanowienie zostało usunięte, a w odniesieniu do umów już zawartych - do ich wyeliminowania w drodze aneksów.

W świetle powyższego, w niniejszej sprawie zachodzą podstawy do zastosowania art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione- na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania- że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 powołanej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zdaniem Prezesa Urzędu, w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki do wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Okoliczności sprawy uprawdopodobniają stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na posługiwaniu się w obrocie konsumenckim wzorcami umownymi, w których zamieszczona została klauzula wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Przedsiębiorca zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym powyżej naruszeniom poprzez usunięcie z zawartych wcześniej i nadal obowiązujących umów kwestionowanego postanowienia w drodze aneksów, zawieranie nowych umów zgodnie z nowo opracowanym wzorcem, z którego niedozwolone postanowienia umowne zostały usunięte.

Zaproponowana przez Przedsiębiorcę zmiana kwestionowanego postanowienia wzorca umowy uwzględnia, w ocenie Prezesa Urzędu, obowiązujące przepisy prawa, w szczególności art. 385 i nast. Kodeksu cywilnego i może zostać wprowadzona do obrotu konsumenckiego w miejsce niedozwolonego.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek przekazania informacji o realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I sentencji decyzji oraz przedłożenia potwierdzonych kopii umów zawartych z konsumentami zgodnie z postanowieniami wzorca umowy, załączonego do pisma Przedsiębiorcy z dnia 21 kwietnia 2008r.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Otrzymuje:

Prywatne Przedszkole „Piraciki”
ul. Bogusławskiego 58
62-002 Suchy Las